

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ «ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ»
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ І
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО: СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТАХ

збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих учених

Одеса
Видавець Букаєв Вадим Вікторович
2026

DOI: <https://doi.org/10.24195/FutureEducation2026>

УДК 37:502.131.1

О-72

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 14 від 28.05.2026 року)

Матеріали друкуються в авторському варіанті

Освіта майбутнього: стратегія сталого розвитку в
О-72 європейському та національному контекстах : збірник
матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих учених. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович,
2026. 110 с.

УДК 37:502.131.1

©ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО», 2026

*Тетяна Анатоліївна Дончак,
студентка Навчально-наукового педагогічного
інституту імені В. О. Сухомлинського,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова,
Проспект Героїв України, 9, м. Миколаїв*

*Н. к.: Олена Сергіївна Трифонова,
доктор педагогічних наук, професор,
в. о. завідувача кафедри дошкільної освіти*

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДИТИНИ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ВАЖЛИВИЙ ПОКАЗНИК ЇЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В НУШ

Сучасна українська школа переживає якісне реформування, що передбачає не лише оновлення змісту освіти, але й принципово інший підхід до особистості учня. Одним із ключових завдань НУШ є формування емоційно здорової, психологічно стійкої дитини, здатної до співпраці, саморегуляції та ефективної взаємодії з довколишніми. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема емоційного інтелекту дітей передшкільного віку як важливого компонента їхньої готовності до навчання в новій українській школі.

Передшкільний вік є особливим у розвитку дитини: саме в цей час відбуваються суттєві зміни в емоційній сфері, формується здатність розуміти власні переживання та емоції інших людей, розвивається вміння керувати поведінкою відповідно до соціальних норм.

Аналіз наукової літератури свідчить, що проблема емоційного інтелекту привертала увагу багатьох дослідників, зокрема В. Зарицької [1], Л. Клеваки, О. Гришко та В. Заїки [2], Н. Мельник [3] та ін. В. Зарицька, досліджуючи поняття емоційного інтелекту дійшла висновку, що «єдиного тлумачення поняття «емоційний інтелект» поки що немає, що і викликає труднощі, пов'язані з вимірюванням рівня його розвитку, без якого неможливо визначитись, як і що розвивати в особистості насамперед» [1, с. 38].

Структура емоційного інтелекту дитини передшкільного віку включає кілька взаємопов'язаних компонентів:

когнітивний – здатність розпізнавати та називати базові емоції (радість, сум, страх, злість, подив), розуміти причини їх виникнення та наслідки певних ситуацій;

регулятивний – вміння контролювати вираження емоцій відповідно до ситуації, долати необачність, збудливість;

емпатійний – здатність розуміти та поділяти почуття інших людей, реагувати на емоційний стан ровесників і дорослих, проявляти чуйність, уміння поставити себе на місце іншого з метою розуміння прояву його емоцій.

Н. Мельник наголошує, що емоційний інтелект значною мірою залежить від емоційного розвитку особистості. Цей процес активно відбувається в передшкільному дитинстві, коли дитина набуває досвіду різноманітних емоційних переживань у грі, спілкуванні з однолітками та дорослими, спільній діяльності. У дослідженнях авторки визначено ефективні методи розвитку емоційного інтелекту дошкільників «мотивації до емпатії, емоційно-образного впливу, словниковий та ігровий методи»; з-поміж прийомів виокремлено такі: «створення емоційно-насиченого фону, емоційний масаж, формули емоційної стійкості тощо» [3, с. 73]. Як слушно зауважує Н. Мельник, «виокремлені методи та прийоми не є панацеєю, але заслуговують на увагу педагогів та батьків, які піклуються про емоційний розвиток дітей та займаються питаннями формування основ емоційного інтелекту дитини» [3, с. 73].

Слугують на увагу визначені науковцями – Л. Клевакою, О. Гришко та В. Заїкою – інтерактивні й актуальні на сьогодні методи, зокрема це: різні арт-техніки; емоційний коучинг–спілкування та взаємодія; казкотерапія [2, с. 81-82]. Учені підкреслюють, що «найдієвішими для розвитку емоцій та емпатії у дошкільників є: «тут і тепер», або практика уважності. Ці методи, за словами авторів, дозволяють дитині в безпечному середовищі навчитися розпізнавати, виражати та регулювати емоції.

Готовність до навчання в НУШ є багатокомпонентною характеристикою, що охоплює інтелектуальний, мотиваційний, вольовий та емоційно-соціальний аспекти. Діти, в яких емоційний інтелект розвинений на достатньому й високому рівнях, легше адаптується до умов навчання у школі, проявляють пізнавальний інтерес до навчання, легко комунікують як із дітьми, так і дорослими. Діти, в яких недостатньо розвинений емоційний інтелект можуть відчувати труднощі у спілкуванні, іноді навіть створювати конфліктні ситуації, довго звикати до шкільного колективу.

Практична робота з розвитку емоційного інтелекту в закладах дошкільної освіти має будуватися на принципах системності, наступності та індивідуального підходу. Вихователі старших груп мають цілеспрямовано включати в щоденну освітню діяльність елементи емоційного навчання: обговорення емоцій персонажів художніх творів, рольові ігри з моделюванням різних соціальних ситуацій, вправи на розпізнавання мімічних виразів, «емоційні хвилинки» на початку та наприкінці дня. Особливе місце у формуванні емоційного інтелекту старшого дошкільника посідає розвиток емпатії – здатності до емоційного відгуку на переживання іншої людини. Саме в 6–7 років дитина стає здатною не лише помічати

настрій ровесника чи дорослого, але й намагатися допомогти, підтримати, поділитися. Розвиток емпатії є підґрунтям для формування просоціальної поведінки, яка, за словами Т. Тарасової, проявляється через такі показники, як сформована у дитини відповідальність за вчинки, злагода у взаємостосунках, прояв гуманних почуттів, толерантне спілкування та ін. [4]. В умовах навчання в НУШ така поведінка є необхідною для успішної групової роботи, партнерської взаємодії та дотримання правил шкільного співжиття.

Не менш значущим є зв'язок між емоційним інтелектом і навчальною мотивацією. Дитина, яка вміє регулювати свої емоційні стани, долати тривогу перед невідомим завданням, радіти власним успіхам та конструктивно реагувати на невдачі, значно легше включається в навчальну діяльність. У контексті НУШ, де акцентується радість пізнання і формування внутрішньої мотивації до навчання, ці вміння набувають стратегічного значення. Тому педагогічна робота з розвитку емоційного інтелекту є одночасно роботою із формування позитивного ставлення дитини до школи як середовища зростання і розвитку.

Отже, емоційний інтелект є важливим показником готовності дитини передшкільного віку до навчання в НУШ. Його розвиток забезпечує успішну адаптацію дитини до шкільного середовища, ефективну взаємодію з учителями та ровесниками, стійку навчальну мотивацію та психологічне благополуччя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зарицька В. В. Методика дослідження емоційного інтелекту особистості. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. Т. 2. № 3. С. 37–41. URL: https://tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/part_2/3-2_2019.pdf (дата звернення 20.04.26 р.)
2. Клевака Л. П., Гришко О. І., Заїка В. М. Розвиток емоційного інтелекту дітей дошкільного віку. *Технології розвитку інтелекту*. 2022. Т. 6. № 1 (31). С. 74–89. URL: <https://doi.org/10.31108/3.2022.6.1.4> (дата звернення 27.04.26 р.)
3. Мельник Н. В. Емоційний розвиток особистості як основа формування емоційного інтелекту дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського* (Серія «Педагогічні науки»). 2018. № 4. С. 69–74.
4. Тарасова Т. В. Особливості формування про соціальної поведінки учнів початкової школи. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/107177/1/Tmpvd_2014_18%282%29_36.pdf (дата звернення 20.04.26 р.)

ЗМІСТ

Oleksii Lystopad EUROPEAN EDUCATIONAL POLICY ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT AS A BENCHMARK FOR THE MODERNIZATION OF UKRAINE'S NATIONAL EDUCATION SYSTEM.....	3
Гуданич Н. М. РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ІНІЦІАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗДО.....	7
Листопад Н. Л. ВНУТРІШНЯ СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ПЕРЕВІРКА ВАЛІДНОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ ДІАГНОСТИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ.....	10
Мардарова І. К. ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У СВІТЛІ ІДЕЙ Я. А. КОМЕНСЬКОГО.....	14
Савченкова М. В. SOFT SKILLS ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	19
Дончак Т. А. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДИТИНИ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ВАЖЛИВИЙ ПОКАЗНИК ЇЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В НУШ.....	23
Колода Ю. Б. СТЕАМ-ТЕХНОЛОГІЇ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	26
Кудрявцева О. А., Бузлаєва А. О. ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПЛАНЕТУ ЗЕМЛЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ РЕДЖІО ЕМІЛІЯ.....	31
Кудрявцева О. А., Лігуша Р. О. ОПТИМІЗАЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ МАКАТО ШИЧІДА.....	36
Кудрявцева О. А., Єремєєва А. О. ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ТА ІНІЦІАТИВНОСТІ У МОЛОДШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС САМООБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ.....	41